

A' ROMAI TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

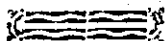
Indult BÉTSBŐL Szeredán 2. Decemberben 1789.

Bétsi Tudósítások.

A' F. Tsászár szenvedhető egészséges állapotban
vagyon, és hól kotsizni, hól lovagolni látni
sokszor vagyon Szerentsénk ő Felségéhez.

A' meg meg-nem vett Orsova várának 2 halha;
tatlan vitézségü ostromlói, u. m. Ferentz fő Hertzeg
és Pelagrini, a' múlt Szombaton Szerentsésen vízfíza
érkezének Bétsbe, és Vasárnap vala-is Szerentsénk
szemlélésekhez: A' F. Hertzeg friss és egészséges; a'
színe, a' külső levegőn való járástól sokot magya-
rasodott.

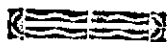
Bétsen kívül a' tér-mezőben egy ugy nevezett
Gloriét; az az: Nyári-múlató, vagy a' Nyári-tábo-
rozások' kedvéért épitetett igen szép múlató-háza
vala ő Felségének, hól a' jelen-való időben tsak
C c c c c egyy

egy ember lakik vala ennek őrzésére. Ezen Fels. Tsászári alkalmatosság, a' múlt Szombaton délutáni 2 óra tályban, Isten tudja mitsoda tüztől, meggyúlván, egész eltvéli 8 óráig éget, és földig le-égett, minthogy nagy része fából vala építve, és magában fok fából lévő készüléteket foglal vala. Ezen épület a' Városon kívül távúllotska lévén, míg a' vizet fetskendező mesterséges óltó-eszközöket Bétsből oda ki-vitték volna tsak ugyan nagyobb része el-égett volna, azért óltására sem menének, hanem a' Bétsi nép fel tudólván a' Béts-vára fokaira onnan nézi vala a' tüzet; ő Felségéről pedig a' mondatik, ez alkalmatossággal, hogy mondotta légyen: „*Hadgyátok égni, hogy gyönyörködjék benne a' ki meggyújtotta!!* Azonban ennek meggyuladásának oka még nem tudatik.

Itt Bétsben fokon azt beszéllik, hogy már a' *Kurir* meg-érkezett volna a' múlt szombaton azon hírrel, hogy *F. Kristina* fő Hertzeg-alszöny, *Hertz. Albert* és *Trautmansdorf* Brüszfelből Koloniába érkeztenek volna, az ide-való Papi-Fejedelemnek fő Hertzeg *Maximilián*nak atyafiságos látogatására, és azt is beszéllik, hogy *Kobentzel* Ur fogna Katholikum Belgiumba menni tellyes hatalommal — az idő meg-mutatja, igaz é vagy nem? — Vólt *F. Királyi Udvari-Tanátsos* született *Gróf E*** Ur ő Nagysága, és a' Budai *Septemvirális Táblán* vólt nagy érdemü Tanátsos * — — Ur, hivatalbéli tsendes nyugodalmat nyertenek magoknak Oktobernek végéről Novembernek elején!!

A' Zemlinből Nov. 19-dikén költ Tudósítálok-szerint, *Generál Cternal* rész-szerint a' kemény idő, rész-szerint az ellenségnek hathatos ellent-állása miat a' *Tzokol* eránt el-kezdett munkát félben szakasztotta, és *Sergének* némely részit a' *Kordonba* vezetvén, más részével *Sabátsba* vissz-érkezett. — *A' Belgrádi Görög Püspök Popovits Dénes* Ur, az ott maradt néppel edgyütt, az *Austriai Udvarhoz* való hívségét hittel petsételte, és minden *Protopopdkal*

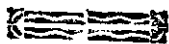
kal (Esperest) körül belől, hól tsak F. Ts. Királyi katonák feküsznek ezt tselekedtette. — Ma a' Görögök a' Szt. *Mihály* innepét inneplék, és hála-kot adának az Istennek, hogy a' Török Rabfzolgaság alól őket ki-fzabaditá. — A' Serviai lakafok, kik a' Háború alatt Serviából hozzánk takarodtanak vala által, most mennek már haza Serviába. — Azok a' közösülő hidak, mellyek *Bésánián* alól és feljül valának, el-bontattak, és ezek helyet a' Száva homlokám építették egy hid, mely által a' *Zemlin* és *Belgrád* között való közösülés nagyon meg-könnyebbitetett.

Horváth-országból más bizonyos hirt nem tudunk, hanem tsak azt, hogy itt a' *Skutari Basa* egy számos Sereggel meg-jelent, melynek igazságát minden tudósító Levelek egy szivel és szájjal erősítik. — *Kralovkhányról* azt írja a' *Zágrábi Nov.* 8-dikán költ ujság: „A' Törökök *Dobrotinnál*, *Novihoz* nem mefízze egy 20-ezerből álló Táborba gyűltenek, hól maga a' *Skutari Basa*-is Sergevel edgyütt jelen vagyon; és ezen Basa már itt-is jelét mutotta a' maga kegyetlenségének; mert egy Basának tulajdon kezével vevé fejét azért, hogy *Dubitzá*t, *Novit* 's t. miért nem védelmezte. — A' minden-felől bé-jött Tudósítáfok-fzerint, a' *Skutari Basa*nak veszedelmes *Plán*umát az *Una-vizének* ki-ütése akadályoztotta-meg, hogy ő a' 2-dik *Bánál* Regimentre való bé-ütését tökéletességre nem vihette: már most a' száraz szélek-felől jár mint az ordító Oroszlány, és keresi kit el-nyelhesen. — Egy néhány napokkal ez előtt rettentő lárma támoda itten; az egész 2-dik *Bánál* katonaságnak ki-kellették állani és el-indúlni; kik még máig sem jötenek-vizsza. — Az egész széleken körül belől lévő faluk, minden tselédjeikkel és barmaikkal kéntelenítettnek vala magokat nagy hirtelenséggel bejebb vonni, és a' rettenetes félelem és költözkedés igen nagy vala. Köszönnyük az *Unna-vizének*, hogy a' *Skutari Basa*nak illy hatalmason ellent állott.

Horvátországból Károlyvárból Nov. 13-dikén itt írják egy tudósító Levélben: „A' Skutari Basa, a' nagy Arvizek miatt, a' Novi Környékéről Biháts-felé költözött, és Koranitzza körül keres magának rést a' bé-ütésre; melyre nézve az egész Likai Kordon öfzve-húzta magát, és elé-mozdult; de az Unna és Kulpa-vize ki-ragadták kezekből az ellent állást. — A' Skutari Basa azért az idén igen kevésre, vagy semmire sem mehetvén, az Unna és a' Kulpa haragos vizei miatt, az Unnának talpára 100-at, a' Kulpa-vizének háására pedig 50-ent vágotván, az ott körül-belől lévő Török vároknak Helytartóival oblyon edgyezésre lépett, hogy az ő vele lévő népet vegyék-bé a' Várokbá, és a' télen tartsák-ki. Ő most a' télre viszsza-megyén Albániába, tavaszszal még több népet is hozván magával, az idei tsávéban maradt Plánumját tavaszszal tökéletességre viszi. —

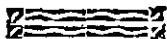
Ezen, külömben nagy eszü és meg-rettenthetetlen bátorságú fene Vad — a' Skutari Basa; kiről még máig is azt hiszik némellyek, hogy egy Klástrómból szökött Domokos szerzetebéli Barát lett volna valaha, az Orsovai Basának — kiről bizonyosnak hirtelik, hogy született Anglus, és hogy ennek előtte tsak 6 esztendővel lett volna Törökké — kedves barátja edgyik Kökény, a' másik Galagonya — mind a' ketten olyan izü gyümöltseknek lenni mondótnak, kikbe tsak belé harapni is nagyon fá-vanyó. — Az Orsovai Basa a' leg-keményebb ágyu tüzzel felett a' Ludon követjének, midön utolszor kéri vala-fel a' várat. Nov. 19-dik és 20 dikán meg-probálta Laudon Orsovát a' leg-nagyobbik tüzzel: de minthogy az a' része, mely-felől löhötni lehet tsupa köfzikla, bajos rést tsinálni a' váron; a' Duna-felől való ösvény pedig olly keskeny, hogy jó móddal tsak meg sem fordithatni az ágyut; azért Orsova a' télen tsak körül lészén szálva, föld kunyhókban dohányazó katonákkal, és Tavaszszal fogja a' Márs Tábláján végzeni pörét. Azt mondják, hogy az Orsovai Basa a' Laudon első fel-ké-
ré.

résére Kapitulálni akart volna olly feltétellel; hogy csak az üress Várat adja által, és minden ágyukat, és valami csak a' Várban találtatik mindent el-költöztethessen; de ezt *Laudon* meg-nem engedte. *Gládova*, egy kemény kőfalakból álló és kívül izmoss Sorompokkal kerített vár. Ebben most a' *Lattermann* gyalog Serge, és egy osztály *Erdödi* Húzfárság vagyon őrizeten; de a' *Bránovátz* Szabadserge *Vidin*-felé annyira elé-mozdult, hogy alig van attól 4 mértföldnyire. A' *Timok* vize tályán 1 Bat. *Latterman*, 1 Bat. *Pálfi*, és 1 Batalion *Károli* gyalogjai elé mozdultak; hogy a' viz hozzászában fekvő Törököket el-üzzék, és az ott lévő hidakat el-rontsák, hogy a' *Gládovában* lévő népünknek tsendes Téli-szállások lehessen a' télen.

Az *Allion* hegyén lévő Táborból, egy Nov. 13-dikán költ Levélből azt olvafsuk, hogy midön a' Belgrádi Törökök 111 hajókan el-költöztenek volna, véghetetlen sok bajok vala a' mi katonáinknak itt a' jó rendet meg-tartani; mivel a' Törökök nem igen akarnak vala evezni. A' *Veteráni* Barlang körül egy Törökkel terhelt hajó a' köziklához tsapódott vala; melyből hirtelenséggel a' Török Afzönyokat egy közelebb lévő, mi népünkkel rakadott hajórá szállítván által, ezt a' Törökök keserves szemmel nézik vala. A' jó rendet még bajosabb vala meg-tartani annakutánna, midön 3 napok múlva az útozásban a' Basa meg-hala *Vérhasban*. (Dis-senteria) Tehát a' volt Belgrádi Basa még az útan meg-hólt.

Midön fő Hertzeg *Ferentz* Béts-felé indúlt, akkor *Laudon* Oláh-ország felé indúlt. — Az Oláh-orzági dolgokról pedig a' *Szebeni* Ujság ezeket írja: „Hertzeg *Kóburgnak* *Bukoresibe* való bé-menetele olyan pompás vala, a' millyen csak lehetett. A' jelen lévő Papság Papi ékességgel, és minden *Bojérek* (Nemes) a' magok leg tiszteletesebb öltözetekben jövének eleibe egy órányira, tisztelik vala őtet; és bé-késérék őtet győzedelmi pompával a' vá-

városba, minden harangoknak hangzása között. *Kóburg* bé-szálla a' Hertzeg *Mauroyéni* Reszidentia-jába, melyből ő már idején koránt eblábált vala. — A' mondatik, hogy *Mauroyéni Rutsukban* (Zsurzsú Törökül) a' Nagy Vezérnél vagyon, kiről a' mondatik, hogy ő ott ujj Sergeket gyűjt. — Még az nap, midőn *Kóburg Bukoreftbe* bé-érkezett, a' Nemesség és Papság azon kéri vala H. *Kóburgot*, hogy más nap mingyárt az ő Jobbágyi hivségek e-ránt való köteleltségeket az *Austria Udvarhoz* hittel petsételhessék - meg. — Hogy a' H. *Kóburg* Serge meg-erősittessék, Gen. Májor *Orosz*, a' *Tömösi* Pafzfusnak eddig vólt *Komendánsa* parantsolatot vett, hogy *Kimpinából*, a' hová már elé-mozdúlt vala, *Bukoreftbe* mennyen, a' hová már meg-is érkezett. — Gen. *Stáder* a' maga Sergével már Nov. 11-dikén *Krájovába* meg-érkezett vala. — 13-dikban pedig H. *Hohenlohé-is* *Kimnikből* *Krájova*-felé indúlt — és azok a' Sergek-is, mellyek a' *Brasónál* lévő Pafzfusokról *Kimpalunga*-felé elé-mozdúltanak vala, mélyebben bé-mentek *Oláh-országba*.

Pensioval nyugodalmon lévő Generálmájor *Csó di Ur Kasán* meg-halálózott. — Generálm. *Dux De Urfel* pedig *Budán* vezedelmes nyavalyában fekszik. — *Polonyon* keresztül a' napokban 2 rendbéli *Török* foglyokat költöztetének a' *Izélekre*: kik között 13 *Török* Tisztek és 10 köz-emberek találtatának. Ezeket a' *Törökök* vizsza-tserélték. — Midőn a' mi előljáró Sergünk, étzakának idején (azt irják nekem) *Bukoreftbe* bé-ment, még tsak a' gyermek-is égő gyertyával és lámpással jö vala a' mi népünk elejibe. — Midőn H. *Kóburg* eleibe mentenek a' *Bukorefti* Nemesség és Papság, egy gyözedelmi pompával készült lovat vittének *Kóburgnak* a' *Bojérok* ajándékba, melyre *Kóburg* azonnal fel-ülvén, ugy mene-bé *Bukoreftbe*. H. *Kóburgat* és az egész Tiszti kart meg-vendéglék a' *Bojérok*; mely vendéglésben 40 tál étket raktanak az asztalra; és a' *Bukorefti* *Bojérok* minden ott lévő katonáknak napjára

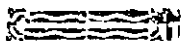

napjára más-fél font húst és 3 krajtzárt rendeltének önként. s. t.

Külső-országgi Tudósítások.

A' múlt hétfőn érkezék egy Kurir a' Bétsi Udvarnál mulatazó Orosz Követhoz Hertzeg Gallitzin Urhoz *Bendertől*; ki azt az örvendetes hirt hozá, hogy Orosz Vezér H. *Repnin Bendert* Nov. 16-dikán meg-alkudván, 17-dikben meg-is vette *Accordal*. A' Várban 400 ágyukat és 20-ezer mázsa tüzi-port talált; minthogy ezen Vár vala minden közel lévő Táboroknak mindenestül tájok az-ólta, miolta *Mahumed* az *Otsakov* költsát a' Szt. *Nyikuláj* (*Miklós*) kezébe adta. Ez eddig *Benderről* tsalhatatlan; a' többi környülállásokot ezután fogjuk meg-tudni. Bizony! fízfa nyelvű legényeknek kelletik ezen konyos embereknek lenni! mindenütt alkuba állanak, és által-adják a' várakat — már tsak *Konstantzinpoly*-felé kelletik készülnünk, hogy a' *Szélím* szép Feleségeiből Konyha szolgálókat tsináljunk! — Lalsan! — ezt sugá egy valaki fülemben — még több hátra! hátha a' Törökök tsak azért adják minden várjaikat nekünk által, hogy mi ezeket óltalmazó néppel meg-töltvén, Táborunkat meggyengítsék — és ez által valami nagy *Plánumhoz* akarnak jövendőben fogni. Nem kell hinni, hogy a' Porta ilyen *Spseudo-Politikus* volna — 's azonban, ha az ágyujit mindenütt a' mi kezünkbe adja, a' meg-vett várakban, mivel lő jövendőben. — A' Télen lokot fogunk hallani; mert ideje már, hogy meg-szóllalják az, ki azt nem örömezt akarná, hogy *Austria* és az Orosz Udvar nyakára erő-fedjék.

Hogy légyen *Katholicum Belgiumban* a' dolog, azt lehet, a' kinek tetszik gondolni; de — némely Ujságírók azt a' hirt hozták, hogy már itt kezd a' zenebona jó rendet váltani; — mások mást beszélnek. Ha az előbb irt Belgiumi dolog igaz talál lenni a' fő Hertzeg *Alfzsonyról* — nem szükség in-
nen

nen fokot írni — ki ki gondolhatja az itt lévő környül-állásokat.

Tudósítás.

Két nevezetes Könyveket bocsátott ki Nagy tiszteletű és Tudományú *Szuhányi Xav. Ferentz Ur* az idén e' tizek alatt:

1.) NOTITIA ORBIS e variis peregrinationibus ab Illustribus Viris susceptis deprompta ac in meliorem Ordinem redacta a *Francisco Xav. Szuhányi. Cassoviæ 30 xr.*

2.) DIALOGI, quibus Naturalistarum, seu fortium Spirituum Virorum opiniones variis de rebus, iisque oppositæ sententiæ referuntur a *Francisco Xaverio Szuhányi Cassoviæ 30 xr.*

Az elsőbb tizmet viselő Könyvek már többnyire elköltek, 's csak az okból jelentetik, hogy viszont, ha szorgosan kerestetik, azok kedvéért ismét Sajtó alá fog tétetni, 's nevezetes bővítéssel tsinosítással fog viszont köz kezekre bocsátatni. Meghaladja a' második Darab is a' ditséretet, melyek találtatnak:

Egerben: T. Pater *Leitz Leonál* Magyar Concionátor.

Gyöngyösön: T. T. *Simor János* Urnál.

Lötsén: T. T. *Lux András* Urnál.

Patakon: T. *Fléger Mihály* Urnál Ném. Káplán.

Pesten: T. T. *Stark János* Urnál a' Semináriumban.

Posonyban: T. T. *Letzkési Mihály* Urnál a' Gen. Semináriumban.

Rozsnyón: T. T. *Töldi János* Urnál a' Püspöki Udvarban.

Szebenben: Prof. *Klohammer János* Urnál.

Szétskeresztúrbán: T. T. *Vornáts* Urnál.

Ungvárbán: Prof. *Hodermárszky* Urnál.

Váradon: Prof. *Mihálóczy György* Urnál.

(A' Múzsából megyen a' D árkos.)